

HENRI MİCHAUX

Acı Direkleri*

*SEL YAYINCILIK

AÇI DİREKLERİ*

Henri Michaux

Türkçesi: Engin Soysal

*SEL YAYINCILIK / EDEBİYAT

*** SEL YAYINCILIK**
Babıali Caddesi, 20/1 Cağaloğlu - İstanbul
Tel./Faks: 0212 511 10 05
<http://www.selyayincilik.com>
E-mail: posta@selyayincilik.com

ISBN 975-570-135-4
SEL YAYINCILIK: 135

AÇI DİREKLERİ*

Henri Michaux

Türkçesi: Engin Soysal

Kitabın özgün adı: Poteaux D'angle
© Editions Gallimard 1981 © Sel Yayıncılık 2001
Birinci Baskı: Ağustos 2001

Kapak fotoğrafı: İsmail Cem

Baskı: Yaylacık Matbaası

Cilt: Sistem Ofset

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Étrangères, de l'Ambassade de France en Turquie et de l'Institut Français d'Istanbul.

Çeviriye ve yayına katkı programı çerçevesinde yayınlanan bu yapıt Fransa Dışişleri Bakanlığı'nın, Türkiye'deki Fransa Büyükelçiliği'nin ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

Henri Michaux

AÇI DİREKLERİ

Türkçesi:
Engin Soysal

Çevirmenin Öndeyişi

İnsan sabit, açı değişken. Bilineni farklı kılmak, yok etmek... yeniden düşünmek. Yaşamın açılarını sonsuz kılmak. Macerayı soluk alışın doğal parçası haline dönüştürmek. Kendi kendine konuşmak. Başkasını bulmaya çalışmak. Yer değiştirmek, zamana ve mekana daha iyi yerleşebilmek.

Anlatmak... özgürlük alanları nasıl çoğaltılır? Boyun eğmemek nedir? Neden yaşamsaldır? Açı neden daralır? Doğanın yelpazesine nasıl ulaşılır?

Henri Michaux ile karşılaşma öyle sıradan bir karşılaşma değil. Aldanmayalım. Onu tanıyoruz, ama görmezlikten gelmeyi yeğliyoruz. O bizi tanıyor, ışığa çıkarıyor. Michaux ile birlikte uzak içsellüğimizin yolunu keşfediyoruz, iç kıvrımlarda yaşamayı öğreniyoruz.

Le Clézio, Michaux'nun *Iniji* ve *Icebergs* adlı şiirleri üzerine yazdığı kitabın önsözünde şöyle der:

"...Michaux'un sözü bizi kendi dünyamızdan uzaklaştırır, maceraya rehberlik eder, bize başka bir dünya verir. Okumak yolculuğa çıkmaktır, çünkü kim olduğumuzu unuturuz, yeni bir dil iştiririz. Günün birinde bir imgenin içine girmeyi ve orada yaşamayı kim arzu etmemiştir ki? Bunun için Michaux'nun sözüne kulak vermek yeterlidir."*

Açı Direkleri'nin okuyucuya açtığı dünya bir başka. Bize hem çok yakın, hem çok uzak. Çıkılan yolculuk ve iştirilen dil kim olduğumuzu unutturmakta veya hatırlatmakta. Michaux'un yazdığı gibi, "muazzam, katı, aldırış etmez akrabalığımız sonsuzlukla..." değil mi? İnsanların -direkler mi yoksa?- açılarının genişliğini işte bu bilinci hangi ölçüde taşıyabildikleri tayin etmekte herhalde. Esasen "doğanın yelpazesi öyle yapılmıştır ki, eğer sürekli dikkat etmezsen, fazla geçmeden daralır, ta ki kapıncaya kadar."

* J. M. G. Le Clézio / *Vers les Icebergs* (Fata Morgana - 1978)

Açı Direkleri bir başucu kitabı, aforizmalardan oluşmakta. Michaux'nun herhangi bir kalıba sokulmasının güçlüğü de dik-kate alındığında, aforizma tanımını kullanmak doğrusu pek yer-terli olmayabilir.

Kitapta anlatılar da yeralmakta (örneğin düş anlatısı). Ayrıca aforizma türünün “kendi üstüne kapalılığı” ya da “bütünlüğü” yok. Bazı bölümleri için “düşünceler”, “notlar” da denilebilir. *Açı Direkleri* bir “ahlak” kitabına yaklaşıyor yer yer. Dostu Ci-oran'ın ve bazı kendi yapıtlarının tersine, karamsar bir anlayış yaymıyor bu yapıt. Michaux'un parçalı “ahlakı” yaşamdan yana.

Michel Butor, iki yıl önce yayınlanan *Maceracı Sismograf - Henri Michaux Üzerine Doğaçlamalar* adlı kitabında, Michaux'nun eserlerini değişik kategorilere ayırır ve *Açı Direkleri*'ni “yönelim kitapları” kategorisinde ele alır.* Butor, Michaux'nun bu kitabında genelde ikinci tekil şahıs kullandığını, bununla ho-ca öğrenci konumuna işaret ettiğini, bir anlamda yaşlı bilgenin genç müridine hitap ettiğini, ikinci tekil şahsın okuyucuyu da gençleştirdiğini, hatta belli yaştaki okuyucunun bile burada din-leyen kişi tavrını benimseyeceğini, *Açı Direkleri*'nde Michaux'nun aslında herkesten önce kendi kendine öğütler verdiğini, bu eserdeki gibi çelişkili aforizmalarla esas söz konusu olanın “öğretime karşı bir öğretim” (un enseignement contre l'ensei-gnement) anlayışını dile getirmek olduğunu yazmakta.

Alain Jouffroy ise *Henri Michaux ile Birlikte* adlı kitabında bu esere atıfta bulunurken, “...*Açı Direkleri* Michaux'un “küçük kırmızı kitabı”dır, boyun eğmemenin yalnız mücadelecisi için gerçek bir el kitabıdır” der.**

Açı Direkleri 1981 yılında yayınlandı. Michaux'nun ölümün-den üç yıl önce. 24 Mayıs 1899 yılında Belçika'nın Namur ken-tinde doğan Michaux 14 Mart 1984'de Paris'te öldü.

* Michel Butor, Cenevre Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Henri Michaux üzerine verdiği derslerden hareketle yazdığı *Maceracı Sismograf - Henri Michaux Üzerine Doğaçlamalar* (Le Sismographe Aventureux - Improvisations sur Henri Michaux / La Différence yayınları, 1999) adlı kitabında, Michaux'nun eserlerini sekiz değişik kategoride inceler: “Mesafe kitapları” (livres de pérég-rination), “Projeksiyon kitapları” (livres de projection), “Direniş kitapları” (liv-res de résistance), “Düşünce kitapları” (livres de réflexion), “Sarsıntı kitapları” (livres de tremblement), “İllüstrasyon kitapları” (livres d'illustration) ve “Yö-nelim kitapları” (livres d'orientation). Butor, *Açı Direkleri*'ni bu son kategori-de ele alır ve “Aphorismes de la dépossession” ve “Scènes de la résurgence” başlıklı alt bölümlerde eserden bazı aforizmalara yer verir.

** Alain Jouffroy / *Avec Henri Michaux* (Editions du Rocher / 1992).

Yaşamı boyunca değişik yolculuklara çıkmış Michaux: Gerçek yolculuklara, içsel yolculuklara. Michaux, 1930 yılının ilkbahar - yaz aylarında Türkiye'ye (yine bu döneme rastlayan İtalya ve Kuzey Afrika seyahatlerinin yanı sıra) gelmiş. Michaux, Plume adlı kahramanının Türkiye'de doğduğunu söylemiştir.* Michaux'un Türkiye gezisinden geriye Paulhan'a yazdığı bir mektup kalmış. Michaux mektupta Türkçeye de ilgi duyduğunu göstermiş. *Açı Direkleri*, *Plume Adında Biri* adlı eserinden neredeyse yarım yüzyıl sonra yayınlanmış. Ama Plume, aslında Michaux'nun kendisi. Doğu bilgeliği izleri de, şiirinin sessizlikle birleşen gücünde.

Michaux uzak bir ülkeden yazmıyor bize. Yaşamın doğrudan deneyimini aktarıyor. Silinmeyi hedefliyor. Saniyelerde kendimizi bulmak için.

“Çevirmek ihanet etmektir” derler. Henri Michaux'yu çevirmenin güçlüğü ortada. İhaneti asgaride tutmak, yazara karşı saygı ve samimiyetle başlar. Michaux'nun şu yazdıklarını okuyunca başka türlü hareket etmek de pek olanaklı değil:

“Gazeteler artık hayatta olmadığımı ilan ettiklerinde, ölmüş diye beni bir kenarda bırakmayın. Şimdikinden daha alçakgönüllü olurum, öldüğümde. Elbette bir yerde buna mecbur kalacağım. Okur, sana güveniyorum, birkaç gün süreyle yazdıklarımı okuyacak olan sana güveniyorum. Cephede mektup alamayan bir asker gibi, beni de ölümler arasında yalnız bırakma. Çok tasalandığım ve çok arzuladığım için seç beni onlar arasından. O zaman konuş benimle, senden rica ediyorum, sana güveniyorum (*Ecuador*, 1929).”

Engin Sovsal

* *Passages* adlı eserin 154. sayfası: “Plume, Türkiye'den geri döndüğüm gün kayboldu, orada doğmuştu” (Henri Michaux'nun tüm eserleri - I.cilt / Bibliothèque de la Pléiade, 1998).

Bedenlerin olmadığı bir kavgaya hazırlanman gerekiyor, her durumda karşı koymayı başarabileceğin, soyut bir kavgaya, diğerlerinin aksine düşe dalarak öğrenilen bir kavgaya.

Yalnızca sakınarak öğren.

Tüm bir yaşam yetmiyor sonra öğrendiklerini unutman için. Safça, boyun eğerek ve sonuçlarını düşünmeden -masum!- zihnine girmesine izin verdiklerini unutman için.

Kusurların mı, telaşa gerek yok. Düşüncesizlik edip onları düzelteyim deme.

Sonra yerlerine ne koyacaksın ki?

Unutkanlığını sakla. Onun varolmasının bir nedeni vardır, herhalde.

Güçsüzlüğünü olduğu gibi sakla. Yeni güç kazanmaya çalışma, hele senin için olmayan güçler, sana göre tasarlanmamış olan güçler, doğanın seni başka şeylere hazırlarken senden sakındığı güçler sözkonusuysa...

Aya hayranlık duyulduğu için gidilmedi. Öyle olsaydı binlerce yıl önce orada olunurdu.

Kuzuyu anlayan kurt mahvolmuştur, açlıktan ölecektir, kuzuyu anlamamıştır, kurt hakkında yanılmıştır... ve varlık hakkında neredeyse her şeyi öğrenmesi gerekir.

S. senin için bir aptal. Dikkat.

Aptallık, yani “referans” aptallık. Bu fazlasıyla tatmin edici.

Başkasının aptallığı senin için bu denli dopdolu ise, bu özellikle *senin* aptallığın sayesinde.

Aptallık yine de yüzeyseldir. Yalnızca *sendeki* özü taşır.

Birinin gelip senin içinde yüzmesine, senin içine yerleşmesine, senin içine alçı dökmesine izin veriyorsun ve sen hala kendin olmak istiyorsun!

Hayır, hayır, kazanmak değil. Yoksullaşman için yolculuğa çıkmak. İşte budur sana lazım olan.

Daha önceki emsalleri düşün. Anladıkları her şeyin solmasına neden oldular.

Her düşünce, biraz zaman geçtikten sonra, insanı durdurur. Kaçmak için düşün: önce *onların* işe yaramaz düşüncelerinden, daha sonra ise *kendi* işe yaramaz düşüncelerinden kaçmak için.

Gerçekleştirmek ve bitirmek. Aşırıya kaçma. Bitirmenin ölçüsü seni sıkıntıya sokmayacak kadar olsun yeter; böylece, düş görerek, yakında sadece kendin için gerçek dışına çıkabilesin: gerçekleştiremeyecek olana, gerçekleştirme karşısındaki kayıtsızlığa.

Yanlışlarının sonuna kadar git, en azından bazı yanlışlarının, tam olarak hangi tür yanlış olduğunu iyice gözlemlemene imkan verecek biçimde. Bunu yapmazsan, yarı yolda durursan, körlemesine gidersin ve tüm yaşamın boyunca hep aynı tür yanlışları tekrarlarsın, bazıları da çıkar buna senin “kaderinmiş” der. Düşmanı, ki aslında bu kendi yapındır, zorla, açığa çıksın. Eğer kendi kaderini değiştiremediysen, o zaman kiralık bir daire olabilmışsindir yalnızca.

Kendisinden nefret edilmemiş olanda hep bir eksiklik kalır, din adamlarında, rahiplerde ve bu türden insanlarda sıkça görülür bu özürlü durum. Onlar bize danaları anımsatır. Antikorları eksiktir.

Güneş yoksa, buzda olgunlaşmasını bil.

Eğer bir yol çiziyorsan, aman dikkat et, uzama dönmekte zorlanırsın.

Yavru timsah, yumurtadan çıkınca, ısırır. Yavru kaplan ise, süte susamıştır, sıcak ve dost bir bedene hasrettir, her şeyden önce sevmek, sevilme ister. Süt emilecek memeler, memelilerin ilk masumiyetleri. Daha sonra durum hoyratça tersine döner. Şimdi hep temkinli olunmalı. Kuzu kokan yavru kaplanın vay haline! Neyse ki, o küçük kaplan kokuyor. Bu sayede, anasının dehşet verici pençelerine güvenle sığınabilir, anasıyla koklaşabilir, rahatsız edebilir, çekiştirebilir ve hiçbir şey olmaz yavru kaplana.

Bu kadar oyun yeter ama. Ana Kaplan yavrusunu geri iter.

Artık su içecektir.

Kaplanı suya yaklaşırken görünce bile onu her şeyde haklı görüyor insan; ineği, ceylanı, alageyiği, otoburları ise haksız. İhtişamla, dini bir tören havası içinde, su kabına yaklaşıyor kaplan. Suyu susamışlığı suyu kutsallaştırıyor. Bir inek, susuzluktan ölmek üzere dahi olsa, suya böyle bir eda, böyle bir saygı ile yaklaşamaz. İnekten esirgenmiştir bu tür bir yetenek. İnek suya ancak inek gibi gider.

Dişi Kaplanın yaptığı şey, her ne yaparsa yapsın önemlidir. O, Kraliçe'den daha fazlasıdır, Kral'dır, bir işi ele almış bir Kral, astığı astık bir Kral.

Bununla birlikte kafeste her şey yoksunluktur ve kaptaki su paslanmış iğrenç bir musluktan akar.

Ama kaplan yokluğu aşmıştır.

Yokluk, senin içindir, yokluk ve saldırganlık, gözüpeklik gibi gözükmeye çalışan ama zavallılık olan.

Suyun bulunmadığı bir ülkede neylersin susuzluğu?

Bir gurur meselesi.

O da halk buna muktedir ise.

İsyan bayrağını kaldırmış bir zekanın dahi, önünde, sakinleşebilmek için, gizlice ve akil bir yaklaşımla, mütevazı ve güven veren ayarlamalar yapmasına imkan tanıyan vesileler her zaman olacaktır.

Sen de ara öyleyse. Ara! Haksız yere seni sakinleştiren, açıkça görünmeyen ayarlamalardan en azından birkaç tane de sen bulmaya çalış.

Başına her ne gelirse gelsin, öyle bir an havaya girip de -en vahim hatadır- kendini üstad sanma, hatta kötü bir akıl hocası bile oldun sanma. Önünde daha yapacak çok şey var, yığınla iş var, neredeyse işin tamamı. Ölüm henüz olgunlaşmamış bir meyveyi koparacaktır.

Bir kuyunun dibinde kayakçı.

...Çok erken akıllı oldukları için aptallar. Sen ise uyum göstermek için acele etme.

Yedekte hep bir uyumsuzluk sakla.

İnsanları hiç derinden tanımadın. Onları gerçekten gözlemlemedin, hatta onları sonuna kadar sevmedin veya onlardan sonuna kadar nefret etmedin. Sen yalnızca sayfaları şöyle bir karıştırmakla yetindin. Öyleyse senin de sayfalarını karıştırmalarına ve yapraklardan -birkaç yapraktan- ibaret olmaya razı ol.

Yeni bir bilgi için yeni bir engel gerekir. Zaman zaman karşına engeller çıkarmayı ihmal etme, manevra yapmanı... ve yeni bir akla yönelmeni gerektirecek engeller.

Önündeki her dönem için kullanabileceğin bir aptallığın olsun. Her yeni döneme özgün bir aptallık olmaması nadirdir. Korkma, yanılman öyle uzun sürmez.

Anımsa.

Kazanan, her kazandığında kaybeder.

Dikkat! Vakti geldiğinde redetmesini bil, yoksa... evet, yoksa...

Cepheden bakılan kutup. Sadece cepheden.

“Onlara” çağdaş görünebilmen için, kendi içinde yeterli miktarda doğa üstü güç sakla.

Bilge kişi öfkesini öyle bir şekle sokar ki, onun öfkesini kimse anlayamaz. Ama o, bilge kişi olduğu için anlar ... bazen.

Dur bakalım, alçakgönüllü olamayacak kadar gergin değil misin? Yoksa hiç alçakgönüllü olmadığın için mi gerginliğin hiç geçmek bilmez?

Ne kadar hızlı kullanırsan yaşamı, yaşam da o denli hızlı tükenir gider. Yaşam, tembellik yapmasını bilen için, aylak aylak dolaşabilen için uzundur. Eylem ve emek insanı ölümün arifesinde anlar -çok geç-, yaşamın doğal uzunluğunu; eğer sürekli müdahalelerden sakınsa kendisinin de tanımış olabileceği yaşamın doğal uzunluğunu.

Saban uzlaşa için yapılmamıştır.

Başını, gerilmiş ip üzerine dayayarak dinlenmesini bilen bir insan, yatağa ihtiyaç duyan bir filozofun öğretilerini ne yapsın?

Harcadığın şey, harcanmasına izin verdiğin ve senin canını sıkın ve meşgul eden şey: oysa senin başarısızlığın, uyumaksızın enerji -özellikle enerji- olandır. Sen bunu ne yapıyorsun?

Dizlerini zor bela kıvırıyor. Adımları da pek büyük adımlar değil. Ama, her kim ki hiçbir zaman mürid olmamıştır, *hangi ışını olursa olsun* çok daha iyi içine alır.

Kimse günah keçilerini senin adına seçmesin. Bu senin işindir. Eğer günah keçin başkasının yada onlarca insanınkiyle çakışıyorsa, o zaman sen kendininkini değiştir. O senin olamaz.

Yıkma istediğini nihayet yıktığında ne yıkmalı? Sana ait olan bilginin barajını.

Acı, doğrudan kullanılabilir çok önemli bir enerji kaynağı haline dönüştürülebilse, sözkonusu enerjiyi değerlendirmekte ve bu uğurda tesisler inşa ettirmekte hangi teknisyen tereddüt gösterirdi dersin?

Teknisyenimiz “toplumun gelişmesi, yükselmesi ve ihtiyacı” gibi sözcüklerle, zavallıların çenelerini kapatır ve her ne şekilde olursa olsun yönetmek amacını taşıyanların onayını alırdı. Bundan emin olabilirsiniz.

Eğer solucanlar, kertenkeleler ve sıçanlar tarafından da paylaşılıyorsa, bilim adamı kendi hislerinden her zaman daha bir emin olur.

Sen ise kimseden bu tür izinlerin gelmesini bekleme.

Hissettiklerinde yalnız bile olsan, hislerinin sonuna kadar git.

Açılımlar da sınırlamalar da fazla gecikmeden gelir.

Büyük bir uygarlık toplumunda, vahşetin, nefretin ve nüfuzun kendi yerlerini korumaları için gizlenmeleri ve kılıktan kılığa girmenin faziletlerine kavuşmaları esastır.

Genelde görülen de hep tam tersi kılığa girmeleridir.

Gerçekten de, nefret eden kişi, başkaları adına konuştuğunu iddia ederek en etkili şekilde karşısındakinin moralini bozabilir, karşısındakini yenebilir ve elini kolunu bağlayabilir. *Sen* onunla karşılaşmayı hep bu cenahtan beklemelisin.

Kendi küçük dünyanda hep daha fazla hizmetkarım oldu diye düşünürken, muhtemelen sen daha fazla hizmetkar oluyorsun.

Kimin? Neyin?

Eh işte artık ara! Ara!

Eğer uzay gemileri gerçekten var ise, bu evrende bazılarına özgü üzücü bir yönlendirme hatası olan bilimin aslında hiç varolmayabileceğine dair kimilerinde hala tutku derecesinde mevcut olan ama giderek azalan inanç sarsılır.

Düşünce, eser olmadan önce, katedilen yoldur. Senin için yapılmadığı aşikar, sana yakışmayan, rezil mekanlardan geçmek zorunda kalmaktan utanma. “Asaletini” korumak için bu nekanlardan kaçacak olan kişinin bilgisi hep yarı mesafede kalmış gözükecektir.

Bir şey yakaladıysan, ister istemez daha fazlasına sahip olmuşsun demektir. Bu fazlalıktan hiç şüphe duymuyorsun ve hakkında hiçbir şey bilmiyorsun, aradan uzun bir zaman geçmeden de bilmeyeceksin. Belki tüm bir dönem geçtikten sonra da bilmeyeceksin O zaman çok geç olacak. Evet, çok geç.

Rahat olabilirsin. İçinde berraklık kalmış. Tek bir yaşamda her şeyi kirletememişsin.

Yılanın farenin etrafında dolanması oyun için değildir. Bu -bir kere fareyi yuttuktan sonra- kendi organizmasının yağ, protein ve mineral benzeri ihtiyaçlarına cevap verebilmek içindir. Herhalde, herhalde böyledir. Ancak yılanın kendi kendine verdiği izahat daha güzel, daha duygulandırıcı, daha asil, daha heyecan verici, daha törensel, belki de daha kutsal ve haliyle daha “yılandır.”

Taşın payına düşmemis nefes almak. Taş için dert değil. Onun derdi daha ziyade yer çekimi ile.

Senin ise “başkalarıyla” uğraşman gerekecek. Çok miktarda başkasıyla. Hal böyle olunca, birlikte olacağın arkadaşları birbirinden ayır, kayalara başka şekilde, tahtaya, bitkilere, solucanlara, mikroplara başka şekilde, hayvan ve insanlara da yine başka şekilde davran, sakın kendini onlarla bunlarla karıştırma, hele konuşma yeteneği sanki kendilerine yığınların arasında kaybolmak için verilmiş yaratıklara bulaşma. Kalabalık içinde olunca anladıklarını ve anlaşıldıklarını sanan, oysa zor bela anlaşılan ve müthiş bir anlayışsızlık sergileyip kendilerini rahata, mutluluğa ermiş ve hedeflerine ulaşmış hissedenlerle bir olayım deme.

Derin duyarlılığınla gidip yüzeysel bir duyarlılıkla ilişki kurma.

Kendi kendine bulaşıcısıdır, bunu anımsa.

“Senin” sana galip gelmesine izin verme.

Vazgeçilmez olan şey: insanın yeri olması. Yer olmadan anlayış göstermek yok. Hoşgörü yok... yok... yok...

Yer kafi gelmeyince, tek bir duygu hakim olur, iyi bilinen bir duygu, ve bıkkınlık gelir, bunun yetersiz kalan bir sonucu olarak.

Daha fazla yer ile, daha fazla, daha çeşitli duygulara sahip olabilirsin. O takdirde niye kendini bundan mahrum bırakacaksın?

Hazıklıklı mısın? Çoğalmaya karşı ne yapıyorsun?

Şehirlerdeki genel sinirlilik hali etrafa misket saçsaydı -sokaklarda yuvarlanan, en dar sokaklarda ve yüksek binalarda biriken, bu binaların merdivenlerinden monoton bir sesle, tak tak diye aşağı doğru yuvarlanan misketler- herhalde daha sağlıklı, daha gerçek, daha uygun olmaz mıydı? Hiç kuşkusuz ardından sorunlar çıkardı ortaya. Ama insan beyninin meşgalesi değil midir sorunlara çözüm getirmek?

Yüzü gibi görünen tersinin içinde, etkisiz bir kavrayışın kalbinde, saatler boyunca, mekan ve zamanın belirsiz uzantısı kıyısında -dışı avlayan, içi avlayan, aptalı avlayan- söylesene, sen ne yapıyorsun? Sen nesen, taşın içindeki karanlık gece?

Doymak bilmezliğin dünyası. İçindesin bu dünyanın. Hiç olmazsa seni bundan mahrum etmeyecekler, bir zavallı bile olsan.

Çoğul olandan çekinirken, tersinden de çekinmeyi unutma, çok kolay gibi gözüken tersinden: yani tek olandan. Birlik duygusu insanı her zaman rahatlatır. Ne pahasına olursa olsun elde edilmek istenen böyle bir doyum uğruna sınırsız yanlışlar ortaya çıkmıştır her ülkede ve bu yanlışlar kabul de edilmiştir... sırf sonradan ve bazen asırlar boyunca rahat etmek için; bunun saçmalığının ve bariz yetersizliğinin bilinmesine rağmen.

İnsan; erkek ile ilişkiler, kadın ile ilişkiler, sırf uygun olsun diye onlara gidiyorsun. Onları rakip olarak ele aldığında bile. Ancak, unutma, doğduğun yer, doğman gereken yer dünyadır, tüm dünyadır, alabildiğine dünya.

Senin muazzam, katı, aldırış etmez akrabalığın sonsuzluklardır.

Eğer başarısız olmak senin için kaçınılmazsa, bu öyle rastgele bir başarısızlık olmasın.

Bir gölden çıkıyorsun, bir göle giriyorsun, gözlerin siyah bir bantla örtülü, ama sen etrafı hala aydınlık sanıyorsun.

Çoğul, zor, karmaşık ve zaten ele avuca sığmayan birisin -eğer kendini sade biriymiş gibi göstermeye kalkışırsan üç kağıtçı durumuna düşersin, yalancı olursun.

Öylesin de. Döneme ayak uydurarak, ya da dostluk, saflık veya umutla içinde birleşilen gruplardan birine girerek kendini gizlemektense, bari ara sıra bir samimiyet çabası göster.

Uyumlu hale getir yıpranmalarını, ama hemen değil, vaktinden önce de değil ve hiçbir zaman kesin olarak da değil.

Meleğinin sıkıcı hale gelmesi seni bir iblis seçmeye zorladı, o da seni şeytanlaştırandan başkası değildir. Onu iyi seçtin mi? Olması gerektiği gibi şeytansıdır (onun simgesidir bu); ama şeytanın gücü senin cılız gücünle ille de orantısız değildir. Göz kulak ol ona. Sıkıca sarılırlar, bunu biliyorsun değil mi?

Büyüyünce, ilk kundak bezini gösterdin, hani öyle sıkça üzerinde taşıdığın için hoşlandığın ya da sana rahatsızlık veren kundak bezini.

İyi. Bunu herkes başaramamıştır. Kendi gidişatını görebilmen için şimdi diğer kundak bezlerini bul, sonra da onları kenara it ve yer aç. Daha keşfedecek o kadar çok şey var ki.

Ancak, “teşhirci” olma. Her zaman, herkesten önce, kendine göstermelisin gözükmeyeni. Bu senin için hayatidir.

“Onların” hiçbir zaman gitmeyecekleri ve gidemeyecekleri mekan. Zaman zaman tekrar bulunacak ve yalnız yaşanılmaya devam edilecek mekan. Sözlü, resimli, müzikli, sosyal bir mekan ile hiçbir zaman değiş tokuş yapılmayacak mekanın işte burasıdır. “Senin olan” ve kendinle sınırlı olan o mekandır, aslında orası neredeyse sınırsızdır ve korunması gerekir.

İple bağlanmış bir paket gibi kendini teslim etme. Haykırışlarınla gül, gülmelerinle haykır.

Babaların mükemmel katili unvanını hangi insana vermeli? Çoğunluğun kurtarıcı gördüğü şu ya da bu meşhur sistem yapıcısına gidip de oyunu vereyim deme. İnsanlar ne de çok sever birinin peşinden sürüklenmeyi. Tek bekledikleri budur. Bir türlü adam olmaz bu evlatlar için yeni bir eşarettir söz konusu olan.

N. Onu öldüreceklerdi.

Kendisine doğrultulmuş uzun bıçağın parlayan ağzı üzerine iniyordu.

Demek ki bağırma vakti gelmişti ve bu an bir daha da gelmeyecekti. Ama, bu olağanüstü, yaşamı boyunca tanık olduğu durumlarla hiç mukayese edilemeyecek karşılaşma sırasında, öylesine süratle, alışık olunmadığı ölçüde ve istisnai şekilde hızlı hareket etmesi gerekli oldu ki, N. az da olsa ses tellerini hiç kıpırdatamadı ya da içinde bulunduğu inanılmaz durum karşısında düşüncelere daldı ve ses tellerini bulamadı.

O, artık böyle anlar yaşamayacaktı. Katile gelince, vakit kaybetmeden zamanı kullanabilmişti.

Hız, bu tür insanlar için yaşamsal öneme sahiptir.

N., anlaşılan düşünceye dalma eğilimi nedeniyle öldü. Oysa bunun hiç de sırası değildi.

Eğer başkalarının temelde ne hissettiğini bilseydik, kendimizi onlarla hep rahat hissederdik. Başkaları, varlıklarının tercihan yalnızca bazı bölümlerinde hazır bulunurlar, vücutlarının tamamını değil, yalnızca birkaç yerini ve imtiyazlı konumunu işgal ederler. Bununla birlikte, onlar dahi bilmeyebilirler, her ne kadar kullanıyor olsalar da -*körlemesine*- kendi merkezlerinin *nerede* olduğunu; kendi alışkanlıkları, devreleri, istikrarsızlıkları olan, böylece kişisel bir nitelik taşıyan ve değişebilen bu yaklaşık temelin *nerede* olduğunu. Çekildikleri yeri. Etrafa ışın salmak için yola tekrar nereden çıktıklarını. Birbirini güçlendiren ya da frenleyen en küçük parçaların dünyasında sessizce değişen sürekli konsantrasyonlar ile irtibatlı çağrılar sonucunda yer değiştiren, fazla duyarlı olmadan ya da tam duyarsız olarak hareket halindeki merkezi. Bu belirsiz fakat güçlü bölge herkese göre ayrı özellik taşır, öyle ki başkası onu tanıyamaz, istese de ortaya çıkaramaz, hatta hiç de hissedemez. O, özel mülkiyettir.

Ah! Keşke bulabilsek onu! Karşınızdaki esrarengiz kişiler o zaman çok farklı olurlardı. Onlara telkinde bulunmanın bir anlamı olurdu. Bu bir gün olanaklı hale gelir mi dersiniz? Denize şişeler atma faslı artık bitecektir o zaman.

Dörtlüale koştığı zamandır ki sana en fazla asalaklar musallat olur.

Bazıları hissetmek için kendi aşağılıklarına ihtiyaç duyar. Diğerleri ise kendi yüceliklerine başvururlar. Bazıları değişmek için sana ihtiyaç duyarlar.

Üslup insanın kendisi olabilir mi? Üslup, yani kendi konumunu vurgulamanın ve dünyaya karşı emin bakışın kolaylığı. Şüpheli kazanım. Ona sahip olduğu için övünen yazara tebrikler getiren üslup. Yazarın bu sözde yeteneği kendisine yapışacaktır, farkına varmadan yazarı köhne hale getirecektir. Üslup: *değişmeyen mesafenin* (oysa değişebilmesi mümkün, hatta gerekli iken) işareti (kötü işareti), hem kendisi, hem nesneler hem de insanlar ile arasında bulunan ve boşu boşuna araya konan mesafe.

Sıkışmışlık! Üslubuna kavuşmak için sabırsızlanmıştı (ya da onu uzun uzun aramıştı). Ödünç bir yaşam için kendi bütünlüğünü terketmiş, değişim, dönüşüm olanağını yitirmiş. Bunun gurur duyulacak yanı yok. Üslup, cesaret eksikliği, açılım eksikliği, yeniden açılım eksikliği olacaktır. Özetle, üslup bir sakatlıktır. Bu durumun içinden çıkmaya çalış. Git! Kendi içinde yeteri kadar derine git ki üslubun artık seni izleyemesin.

Ovalar ülkesinde tepe kalabalığı. Bu kuraldır.

Eşek arılarının köyü. Başka benzer köy tanıdın mı hiç? Tanımış olsan alışırdın.

Eğer bir karakurbağası İtalyanca konuşuyorsa... zamanla neden Fransızca konuşmasın?

Karınca olduğumuz dönemde -antenleri dik, titreşimli-, anımsıyorum: insanların ailesinden önceydi, ot yığınları arasındaydı, yere düşen tohumlar arasındaydı. Düşünmeye gerek yoktu. Islak toprak ağır kokuyordu. Gelecek belirsizdi, kavranması imkansızdı. ^

Dışarıda bayram, dopdolu, her yerde.

Bayram!

İçeride müziği kaldırıyorlar.

Hiç de böyle bir yazgısı olacağı gözükmeyen biri uzun zamandan beri tarla sürmek arzusundaydı. Bunu da en basit, en eski, en ilkel türden bir kara saban ile yapacaktı. Her zemine göre toprakta daha iyi kalan geçiş izleri nedeniyle olsa gerek diye düşünüyorum.

İnsanların kalbine hitap eden ve hayranlık uyandıran saban izleri.

Bu kimse, daha önce, yolculuğa çıktığında, kendisini göçebe hissederken, bu tür yerleşiklik temsillerine sahip değildi.

Daha başka kaç toplumda, kaç iklimde, kaç dönemde yine hayatta böylesine başarısız kalmış biri olurdu?

İşte kendine yönelteceğin bir soru.

Bu soru insanı ürkütüyor, ama haksız birçok kişisel tatminden ancak böyle sıyrılabilirsin.

Ve kabilelerden söz açmayalım. Oralarda sonradan kurtulma şansı da yok. Sana yaşam hakkı tanımazlardı.

Işık ararken, bir duman sakla.

Aptallık edip kendini göstermiş olsan dahi, sakın ol, onlar seni görmediler.

Korkaksın ama yine de bir cesaretin var. Ama bu cesaretin nerede? Sen bunu bilmiyorsun.

Cesaretin sana yabancı gibi, onu nasıl harekete geçireceğini bilmiyorsun. Öyleyse biraz daha araştırmacı ol; orada işte, ne kadar da aptalsın, savsakladığın, meraklı olmadığın ve yeni başlangıçlardan kaçtığın için uyuya kalmış. Öyleyse onu bul. Mademki sende, beklemede, onu bırakmak aptalca olur. Ancak, onu, sakın bulunmadığı yerden, senin içinde hiç duramayacağı yerden gidip alayım deme, bunu pahaliya ödersin. Sağ kurtulamazsın. Bu açıdan hiç şakası yoktur.

“Onların” desteği olmadan idare etmeye çalış. Yardım çağrısında bulunduğun andan itibaren, elindeki imkanları yitiriyorsun, yedek gücün kayboluyor, artık varolamıyorsun. Batıyorsun.

Başarısız insanların döneminde doğmuşsun, eğer utanmıyorsan, sen de bundan yararlan. Bu insanlar sana bakarken kendilerini görüyorlar. Bu yalnızca bir dönem.

Bunu izleyecek dönem, ya da daha sonraki dönemler -yakında- fazla uzun zaman geçmeden o dönemleri tekrar görürüz- cesaret dönemleri olacaktır ve gözüpeklik gerektirecektir, her şeyden önce gözüpeklik, had safhada gözüpeklik. Ve soğukkanlılık. O zaman senin yerin ne olacak? Böyle bir dönemde hiçbir anlamın kalmayacaktır, eğer olağanüstü bir şey olur da yaşamın o güne kadar uzarsa. Başkaldırı ve tiksinti insanlarına kim döner bakar ki o zaman?

Sokakta, kendi sokağında, temsillerinin, anlık düşüncelerinin sokağında (düşünceler: içini boşaltmak), sokakta, içinden çıkamadan; durduğunu, oturduğunu, ya da uzandığını, hareketsiz olduğunu sanarak, bir evin içinde olduğunu sanarak, başını sokacak bir yerde olduğunu ama gerçekte sokakta, yeni doğan bir bebek iken ilk çılgınlığın ile birlikte içinde bulunduğun sokakta, şunu ya da bunu keşfettiğin, havayı, ülkeleri, dilleri ve insanları, herşeyden pay alarak, ne olursa olsun öğütterek, gereksizin peşinden koşarak, büyük düşünerek, sınırlı davranarak, olan biteni aceleye getirerek, yanlış kavrayarak; durduğunu, dinlendiğini, yere kapandığını sanarak, ama sürekli ileri doğru itilerek, Tarih ile, onların öyküleriyle, onlarınkini kesen sokakta, çok sayıdaki sokağı kesen sokakta, hep sokağında. Öf! İşte bitti: sokağın daha uzağa gitmiyor.

“Batı uygarlığı” derken, “kendi” uygarlığını düşünüyorsun.

Yeryüzünde yalnız kalmış olsan, yeryüzü hala bozulmamış bile olsa (hatta senin türünde birkaç kişiyle birlikte kalmış olsan), “kendi” uygarlığının nesini tekrar harekete geçirebilirsin ki?

Suya düşmüş. Adam batıyor. Akıntı onu sürüklüyor, döndürüyor, batırıyor, alıp götürüyor. Artık su yüzüne tekrar çıkmayacak. İçine girmiş su. Durmadan su geliyor, su içini kaplamış, etraf duvar gibi. Ciğerleri tıkalı, nefes almasına imkan yok. Bir kere zamansız nefes alınca her şey tıkanmış. Tekrar nefes alamayacak. Nefes almak koskoca bir duvarı kaldırmaya benziyor. Birkaç saniye eksik kaldı işte, zaman daha şimdiden artık önünde değil, zaman artık geride. Tüm yaşamı gözleri önüne geliyor (yapılan yanlış, inanılmaz küçük hadiseler, geçmişte önemli bulunan ipe sapa gelmez olaylar, hepsi bir kere daha gözünün önüne geliyor, her şey hızlıca, şerit gibi geçiyor). Kesintisiz soluk alışın uyanık tuttuğu gelecek izlenimi artık süreklilik taşımıyor.

Dışarıda insanlar. Eksiksiz “şimdiki zamanlarıyla”, tam sağlıklı, geleceği olanaklı kılan düzenli soluk alışların rahatlığıyla (farkında olmadan); onlar zorunlu olanın bilinçsiz sahipleri olarak dolaşıyorlar ve şaşkın ya da gergin, yüzeyseli, lüzumsuzu düşlüyorlar.

Gördüğün birinin kim olduğunu anlamak öyle kendiliğinden olmuyor. Babasını, karısını, oğlunu ya da bir arkadaşını tanımak öylesine hassas bir durum tesbiti gerektiriyor ki, insan bazen şunu sormadan edemiyor: nasıl oluyor da bu işlemi bu kadar sık başarıyoruz; özellikle sabahları hele büyüleyici ve insanı başka diyarlara götüren imgelerle geçen bir geceden sonra?

Eğer yaşam yolunda belli bir noktaya geldiyse (örneğin ileri bir yaşa) belki bu durumun güçlüklerini yaşamaya başlayacaksın. Önünde böyle bir vesile olacaktır. Bu fırsatı, bir rahatsızlık vs. diye nitelendirilecek olandan düşüncesizce şikayet ederek kaçırma.

Ah! En yakın akrabalarını yoldan geçen yaklaşık aynı boylardaki insanlarla karıştırmanın kolaylığı! Sessizce hareket et, fazla kurcalamadan (eğer yapabiliyorsan) uygun gözlemlerde bulun, son derece ilginç olan ve bir sürü uzmanın aslında senin yerinde olmaya can atacakları ancak yalnızca dışarıdan izleyebilecekleri gözlemlerde bulun. Hemen kendini ele vermemeye çalış; eğer, senin hakkında, esası farketmeden, öbür taraftakilerce düşünce sayılan geri alınmaz ve aşağılayıcı sözler söylenmesini istemiyorsan. Tehlike durumunda, dalga geç.

Eğer bir yerde bulunuyorsan, başka bir yerde olduğunu zannederek, bir yılın içindeysen, başka bir yılda olduğunu sanarak, fazla tedirgin olma, ama fazla kendine de güvenme. Altüst olmadın ve tamamen çarpılmış da sayılmazsın.

Bir koku gibi seni kaplayan, artık onun kaybolacağını ya da senin onsuz olabileceğini düşünmene imkan vermeyen bu durumun ne zaman başladığını bulmaya çalışmalısın.

Geriye dön. Yanlış fikirden de kurtulmadan, çünkü buna muktedir değilsin, halen sende saklı bulunan ve bastırılmayacak olan vahşi dikkatinle ara bu yeni yerin *ortaya çıkış* anını ve bu andan *hemen önceki* anı (an ya da dakika ya da yarım çeyrek saat). Eğer bulursan o anı, kurtulmuş sayılırsın ve tuzağa düştüğün hatalı yerden çıkmış olursun.

Bu an bazı defalar daha yapışkan olacaktır, bazı defalar daha az, insan pek de fena şaşıyor.

Kendi varlığının ne olduğunu mu öğrenmek istiyorsun? Teması kes. Kendi içine çekil. Senin için temel olanı tek başına öğrenirsin. Dört beş yaşındaki bir çocuğun gerek duyduğunda istenmeyen büyüklere inat kendiliğinden öğrenebileceği ve uygulayabileceği bu bilgi için - dirençli ve derinleştiren yokluk- guru yoktur.

Tanımadığın ya da fazla tanımadığın kimseler çıkageliyor. Hem de dost olarak... Eh! Eyvah! Sen yine de tehlike mesafeni koru. Hayatın idamesine ilişkin en temel bilgi hakkında basit bir hayvandan da mı az şey biliyorsun?

Filozof Djatt'ın yazılarında şunlar kayıtlıdır: “hem sahip olduğumuz bilgiler hem düşüncemiz Siyahların gerçekte varolmadığını kesin olarak ortaya koymaktadır. Zaten olamaz da. Dünyada siyah bir ırkın var olduğunu, gerçekten de Siyahların olduğunu saflara inandırmış olan şey; temiz olmamaları, kötü kokmaları, ya da bakımsız olmaları (herhalde parasız olmaları sonucunda) nedeniyle bazı insanlara yapılan ve ayırım gözetmeksizin yavaş yavaş yayılmış olan bir hakarettir. Bu hiç rastlanılmamış olunan ırkı yaratan olgu, başka insanları hor görme ve aşağılama arzusudur. Zavallı halleri dışında bu sözde siyah insanları sizden ayıran hiçbir şey yoktur. Neyse ki şimdi kaybolmakta olan bu mitosun ortaya çıkışına neden olan, nefret etmek için bir düşmana ihtiyaç duyan kötülerin ve küstahların kalbindeki kin olmuştur yalnızca.” Djatt Usta böyle konuşuyordu.

On beş saniyelik bir zaman dilimi varsayalım. Bu öyle fazla bir süre değil. Yok, aslında fazla bir süre. On beş saniye iyi bir ölçüdür. Bu kısa zaman dilimini kullanma tarzı, hayatın bütünü için insanlar arasındaki farkı ortaya koyar.

Düşüncelere dalmayı seven bir insan olmak, yaşamının şu ya da bu evresinde dalgın gözükmek, karar almamak ya da at olmayı veya... en üst rütbeli general olmayı düşlemek demek değildir yalnızca. Hayır. Gerçek hayalperest, birbirini izleyen her on beş hatta beş ya da altı saniye içerisinde, düşünce akışıyla ya da yüzen kalıntı sallarıyla yayılır; ardından, buna tutunarak, başka akışlar -yıkılışlar gelecek, kimsenin yönetmediği, her şeyin yönetsiz sürüklendiği, belli belirsiz olanın yine de yönü değiştirilemez olduğu.

Kendini gerçeğe, bakışlarının kaygısı olan alt dış gerçeğe oranlamayan doğuştan hayalperest, onu özensiz, sadakatsiz kavırıyor; ve bu kavrayış, kaybolmaya, unutulmaya ya da boş, biçim bozucu yeni başlamalara mahkum.

Sürekli olarak andan ana taşınan, yön şaşırtan bir gidişatla kaçış saniyelerine özel bir eğilimle bağlı hale gelen düşsellik insanı, doğal olarak, kaygan bir dikkat sonucunda kendi yolundan ayrılmıştır.

Uzun vadede bunun sonuçları olacaktır. Bunu meslek haline getirmek isteyenler çıkacaktır. Ve onurunu kaybeden düşsellik, tasarlanmış, tekdüze, yazınsal düşselliğin utancı içine düşer... şantiye olarak da sona erer.

Sen sen ol hiçbir zaman düş göreni rahatsız etme. O senden nasıl nefret etmez ki sonra?

Huzursuz insanlarla dolu bir devirde, kendi “andante”ni sakla. İçinden hep şunu tekrarla: “Daha fazla, daha fazla andante”, varman gereken yere seni götürebilecek şekilde. Aksi takdirde, sürüklenip giderken, her şey yüzeysel olur. Bundan bir anlık rahatsızlık duyanlar da kurtulamazlar, onlar telaşlıdır, hoşnutsuzlukların gerisinde kalmak istemezler. Seslerinin tizi de abartılıdır.

En bilgin insan da cahil olan da, şu ya da bu şekilde, hiç bilmez cehaletlerinin nerede bulunduğunu, cehaletin kendilerini nasıl sardığını, cehaletin kendilerini nasıl muhafaza ettiğini, birkaç kaçamağa karşı cehaletin kendilerini nasıl tuttuğunu, yani temeldeki cehaleti.

Bir insanın yaşamında taşıyabileceği duygu yükü sonsuz değildir. Üstelik çoğu insan da çabucak sona varır. Daha da vahim olanı, senin hissedebileceklerinin yelpazesi sınırlı bir açıklığa sahiptir. Büyük zahmetle, büyük riskler alarak ya da şansın yardımıyla ya da büyük kurnazlıkla bu yelpazeyi bazı kereler biraz daha açmayı başarabilirsin, o da belli bir süre için.

Ama doğanın yelpazesi öyle yapılmıştır ki, eğer sürekli dikkat etmezsen, fazla geçmeden daralır, ta ki kapanıncaya kadar.

Kendi adaletsizliğine sadık ol, doğuştan adaletsizlik alanına ve bunu uzun yıllar boyu sürdür. Hiç derinliği olmayan telkinlere kapılarak ya da iyi niyetle hareket ederek, bundan vazgeçeyim deme. Adaletsizlik senin için gereklidir ve seni ucuz uzlaşılardan korur. Başkalarının, korkup vakitsizce boyun eğdiği ödünç (ve hesaplı) bir adalet yüzünden başına geldiği gibi.

Nerede bulunursan bulun sen *kendi* eksenini tanımayı bil. Sonra duruma bakarsın.

Amaçlarını ilan etme. Özellikle de bu amaçlarını görüyorsan ya da gördüğünü sanıyorsan. Daha baştan itibaren, kendini tut! Ne denli çökmüş, bezmiş olsan dahi kendine düzenli olarak -ve düzensiz olarak- şu soruyu sor: “bugün daha başka ne risk alabilirim?”

Ortak mekanları kabul etme, bu mekanlar ortak olduğu için değil, yabancı olduğu için. Kendine ait mekanları bul, o mekanları belli etmeden gözlemle, bunu da vazgeçilmez gördüğün kendi yarım doğrularını tanımak için yap yalnızca, kalın perdeler, senin yaşamında yeri olan henüz tam sönmemiş hatalar ve orada doğru gibi değil, istikrar gibi duran, bir tuhaf istikrar gibi duran hatalar, gelişen bir şehirde eski tramvaylar. Onlara cepheden bak. İn, evet kendi içine in, büyüklüğü olmayan bu muazzam ihtiyaç raflarına doğru in. Bu gerekiyor. Sonra tekrar çıkabilirsin, çıkmak gerekecektir.

Bir örümcek, her sabah, doğada ve müsait her yerde fevkalade düzenli bir ağ örmektedir. Örümcek, farkına varmadan kendisine verilen uyuşturucu etkisi bulunan mantardan az bir parça hazmettiğinde, ördüğü ağın sarmalları da muntazam olmaktan çıkmaya başlar ve ağ her bir tarafa doğru saçılır. Örümcek ne kadar çok mantar yuttuysa, ağ da o kadar karışır ve tam bir deli ağı haline gelir. Ağın bazı bölümleri çöker, ağ birbirine dolanır. Zygiella notata... Bu, örümceğin adıdır. Zygiella notata her zamanki ağ boyutunu tutturmadan durmaz, ancak kendi planını takip etme yeteneğinden mahrum kaldığı için -aslında bu plan da dün bulunmuş değildir, onlarca veya yüzlerce yüzyılın mirasıdır ve kendisine, anneden kıza, olduğu gibi, mükemmelliğiyle geçmiştir- hatalar yapmaktadır, aynı yerden iki kere geçmektedir, başka yerlerde boşluklar bırakmaktadır, o ki öylesine titizdir, bu duruma boşvermektedir. Son sarmallar ise gevelemedir, başdönmesidir,

örümceğin sanki gözleri kamaşmıştır. Harap, başarısız, insani eser. Sana ne kadar da yakın şimdi örümcek. Uyuşturucu hakkında hiç kimse karmaşanın rahatsızlığını bu kadar doğru şekilde ve doğrudan ifade edememiştir. Kardeş gözüyle bak harabe halindeki bu ağın iplerine. Ama ne gördü acaba Zygiella?

Zamansal, zaman dışı tarafından nasıl örtölmüyorsa, zaman dışı da zamansal tarafından örtölmez. Bütün bunlar senin elindedir, zamansal da zaman dışı da.

Seyir durumu. Sen belki bunun ne anlama geldiğini biraz biliyorsundur. Belli bir madde buna yardımcı oluyordu. O zaman kolaydı, onun içine itiliyordun, bu garip maddeleri yuttuğunda - çabasız, seyir durumunda, aşmada askıda tutan görünmez protez-sana sağladığı her şeyi kolaylaştıran harika titreşimli “üstte duruş” sayesinde orda kalmaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Şimdi diğerini tanıman kaldı geriye, yardımsız, dayanıksız olanı, dayanağın, en ufak dayanağın tam tersini içereni: orda, küçücük, bir kar tanesiyken sen... eğer kalınlaşmadıysan, kendini önemli saymıyorsan. O zaman belki hep burdaki Uçsuz Bucaksız, güçlü Sonsuz kendiliğinden yayılacaktır, kötü artıkları yok edecek. Uzay dışı Uzaya geri döneceksin. Başka yollar? Olur. Eğer diretebiliyorsan ancak...

Yeni doğumuna doğru, yeni yoluna doğru.

En temel imgeleri düşünüyorum, başkalarının, başka durumlarda, başka zamanlarda ve mekanlarda, özellikle de başka bedenlerde... görmüş oldukları temel imgeleri. Onların temel imgelerini -ruh hallerinin temelini- açlıklarına, ihtiyaçlarına, eğilimlerine yanıt oluşturan temel imgelerini, gecedeki terkedişte onlara gelmesini, yaşamın kazaları onda karışıklık yarattığında, bu durum onlar için imgeleri birden belli ediyor, düzensiz, darmadağın halde, beklenmedik bir eşzamanlıkta -benzersiz, ikircil ve aldatıcı bir “harika”nın barok ve komik uyumu-

.....

ben, onların değişen maddiyatıyla doğrudan beslenen.

Yaşamak bir seçim oldu, birçok defa, yüzlerce defa, ama esas itibarıyla değişik yaşam yollarını harekete geçiren (her biri başarılımış, yazık edilmiş veya berbat) beş ya da altı “olabilir” arasından yapılan.

Sen ise biri hariç hepsini bir kenara bırakmayı seçtin.

Diğerlerini kurban eden seçim böylece yapılmış oldu.

Eğer varsa, başka yerde değil, işte buradadır en başta işlenen günah. Bu günah öyle kolay unutulmaz. Bir babadan fazla, bir üst-benden fazla, bir hatadan fazla yer eder insanda. Daha inatçıdır ve artık insanın bir anlam vermediği saçma, lüzumsuz bir yaşamın uçurumunu birden daha iyi ortaya koyabilir.

Kendisinin varolduğunu sanan kişi aslında yalnızca bir yönlendirmeydi. Başka bir perspektifte onun yaşamının hiçbir değeri yoktur.

Yalnızca bir şahıs (bunca biyografi ile biliyoruz bunu) olduğunun ilanı azizleri ortadan kaldırmaktaydı. Şeytan, Tanrı’nın izniyle ve bencil olmalarından ötürü bir cezalandırma olarak bu acıyı bize reva gördü diye düşünmekteydiler. Böyle adlandırıyorlardı feci açığörüllüklerini.

Diğer açığörüllük birden eksik oluyordu. İki birbiri dışlar.

Hepimizde, her birimizde ne kadar da çok tatmin edilmemiş gen var!

Ve sen de, başka türlü olabilirdin, hatta herhangi biri olabilirdin ve... bunu böyle kabul edebilirdin.

Nasıl bir varlık olmaya başladın?

İletmek mi? Sen de mi iletmek istiyorsun?

Neyi iletmek? Sağdan soldan topladıklarını mı? -hep aynı yanılgı.

Birbirinize hep sağdan soldan topladıklarınızı mı ileteceksiniz?

Zavallı. Sen kendinle daha yeterince samimi değilsin ki iletebilesin.

Huzursuzlar gezegeninden haberler: bacaklarına bir ip bağlı aya doğru kaçıyorlar, daha doğrusu bin tane ip bağlı, ordalar, aya konuyorlar ve şimdiden daha uzağı düşünüyorlar, daha uzağı, binlerce binlerce kere daha uzağı, artık sonu gelmeyecek hep yeni arzunun cazibesıyla, giderek daha da genişleyen bir gökyüzünde. Bununla birlikte, durmaksızın, uzayda muazzam cisimler son hızla yuvarlanıyor, birbirinden ayrılıyor, birbirini çekiyor, birbirini dengeliyor, yörüngeye giriyor, dönüşüyor, son kerteye varmış devasa cisimler, patlayıncaya değin, sönünceye değin, mücadele veren, varolma hırsı içinde, varolmak için varolmak, milyarlarca yıl varolmayı sürdürmek için, her çeşit yıldız ve samanyolu, onlar da varolmaya sürüklenmiş.

Ama pekala niye? Niye?

Uyduda intihar.

Bu yörüngeden tekrar geçecek olan kişi tuhaf sesler duyacaktır: Hiç kimselerin bulunmadığı milyonlarca kilometrelik uzayda, bir hayalet uzay adamı, dinmemiş kaygısının da etkisiyle, bir türlü anlam verilemeyen son bir mesajı ilelebet tekrarlıyor.

Bir müzenin vitrininde büyük bir köpek, dört ayağı üzerinde iyice kurulmuş, dik vaziyette. Hayvan sakın, hafif yukarıdan bir bakış, inanılmaz küstah, hiç laf dinlemeyecek cinsten. Sokakta bu tür köpeklerle rastlansa, herhalde çoğu insan oralardan bir daha geçmek zorunda kalmamak için işini uydurur.

Bir köşede, cama yapıştırılmış kısa bir not bize Orta Afrika'da olduğumuzu öğretiyor, köpeğin de bir arslan, arslanın da bir Kral olduğunu.

Korkulan bir şefin emrindeki ressam, resmine öyle fazla bir dinamizm kazandırmak istememiş, böyle bir arayışı olmamış, buna gerek görmemiş. Verilmek istenen mesaj yeterliydi. Kral bakışları yere çeviren kimsedir. Krallık: küstahlığa hak.

Bu tür bakışlara artık pek rastlanmıyor. Bu özellik tarih düşürmeyi sağlıyor.

Yeterince geniş olmayan bir çayırdaki bir inek ve bir at.

Yedikleri aynı, yer aynı, sahipleri aynı, onları ahıra sokacak çocuk aynı. Buna rağmen inek ve at “birlikte” değiller. Biri otu kendi tarafına çekiyor, diğeri öteki tarafa, birbirlerine bakmaksızın, yavaşça yerlerinden kımıldayarak, hiç öyle fazla birbirlerine yaklaşmadan. Olur da yakınlaşırlarsa bile sanki birbirlerini farketmiyor gibiler.

Aralarında hiçbir alışveriş yok -biri diğeriyle alakadar değil- ama saldırganlık da yok, kavga da yok, öfke de yok.

Gökyüzünden bir insan düşüyor. Hız giderek artıyor, durdurması elinde olmayan, hiçbir biçimde durduramayacağı hız.

Kendisine kalan zaman sessizce kırılıyor.

şimdi düşüş, yalnızca düşüş var.

Aşağıdaki zemin yavaşça uzaklığını yitiriyor, zemin bazı yerlerde engebeli olmaya başlıyor, gölgeler görünüyor, bu da mutlaka yakınlaşma, dehşet veren bir yakınlaşma anlamına geliyor.

Yüksek irtifaların sağladığı bir tür görelî rahatlık kayboldu.

Geleceğin hadiseleri şimdiki zamanın alanına girmeye başlıyor.

Aşağıdaki ayrıntılar daha çok sayıda görünmeye başlıyor, birbirine sokulmuş... birazdan kendisine.

Zemin artık uzakta değil şimdi, belki yalnızca onbir saniyede, belki dokuz ya da yalnızca sekiz saniyede.

Zemin, eyvah! Ne de acele ediyor zemin, birden!... bir insanı karşılamak için, yalnızca bir insanı, çünkü şu anda başka da insan yok gökyüzünde, en azından görünürde. Artık üzerine ateş edilmiyor. Artık gerek yok. Hiç yok. Asker A. gözlerini kapıyor, şimdiye kadar yeterince gördü. Asker A., bir bakıma, yıllardır düşüyor.

Yazmayı ne kadar çok başarmışsan (eğer yazıyorsan), arı, güçlü ve kaynakasal *arzunun* gerçekleştirilmesinden o denli uzaklaşmış olursun: o temel arzunun, iz bırakmama arzusunun.

Ne gibi bir tatmin buna değer? Yazar! Sen bunun tam tersini yapıyorsun, zahmetle, tersini yapıyorsun!

Önemli saatler hareketsiz geçen saatlerdir. Durmuş saat dilimleri, neredeyse tam ölü geçen dakikalar sendeki en hakiki şeydir, kendi en hakiki yönündür; onlara sahip değilsin, onlar sana sahip değil, niteliksiz, “geri veremeyeceğin”, dipsiz kuyuların üzerinden geçen yatay uzam.

Ağaçlar, yeryüzündeki erkek ya da kadına göre daha ince, daha yumuşakça, daha zarafetle ve daha sonsuzca ürperir ve daha fazla rahatlatır.

Korkular, kaygılar, endişeler, melankoli, yumuşak duygular, ifade edilmeyen duygular; yeter ki biraz rüzgar olsun, ağaçlar bunlara eşlik etmesini bilir.

Kıymetli olan, gerçekten kıymetli olan bilinmeden paylaştırılmıştır ve karşılık olmadan alınmıştır.

Neden sohbetler? Bunca saat bu kadar söz alışverişı neden? Yakın hissedilen bir çevreye gelip tekrar dayanmak istenilir ve yakınlarıyla yakınlardan konuşmak, Evreni unutmak için, insanı fazla uzaklara sürükleyen Evren, fazla rahatsız eden içi unutmak için de, içselin biçimden yoksun çözülemez yumağını.

Kaplan Efendi için tüm bedenini kavrayan bir borazan sesidir, avı görmesi. Bu bir spordur, avlanmadır, maceradır, tırmanıştır, kaderdir, özgürlüktür, ateştir, ışıktır.

Açlığın kamçılmasıyla, kaplan avının üzerine atlar.

Kendi saniyelerini bu saniyelerle karşılaştırmaya kim yeltenebilir? Acaba tüm yaşamında yalnızca on kaplan saniyesi kim yaşamıştır?

Git, gidebildiğin kadar, yenilgilerinin sonuna kadar git, gına gelinceye kadar. O zaman, *sihir de ortadan kalkınca*, kalıntılar - mutlaka kalıntı vardır- seni artık yıpratamayacaktır. *Çıkmak istiyorsan*, işte bunun yolu. Bunu gerçekten istiyorsan. Doyum noktası. Daha önce nihai hiçbir şey yapamazsın, ne seyir ne de eleştiri yoluyla. Ve sonra, neredeyse hiç sorun kalmaz.

Merdivene gerçekten çıkmak mı istiyorsun? Sonuçta ya asılmak varsa?

Kendilerinden memnun olmayacağıın insanlarla doldur etrafını. Öyle hiç kıymetli bir şey olmasın. Kaçacaksın böylelerinden. Hiçbir zaman mükemmel bir çevren olmasın, tabii eğer dürtülmek istiyorsan. Memnuniyet uyandıranda rehavete kapılacağına, tüyler ürperten insanlar kalsın etrafında.

Her allahın günü batan için ne yolcu gemisine ne de yolunu şaşırmış bir buzula ihtiyaç vardır, batmak, ilelebet batmak için. Sahne düzenine ihtiyaç yoktur.

Ne Titanic. Ne de Atlantis. Eşlik yok, görececek bir şey de yok. Yalnızca batıyorsun.

Belirsizlikten kendilerini kurtarmak için sıra sıra geçiyorlar, akın akın geçtiklerini düşünerek, kalabalık vücudunda çocuk kalpleri.
Ya sen?

Bunca zaman önce yaşadığı devinimleri hala gösteriyor dağ.
Sen bu nedenle yanına gidiyorsun, eskilerde kalan bu hareketlerin yüceliğini ve son bir ayaklanışla durduğunda dağın olağanüstü görüntüsünü artık hiç tehlikesi olmadan tekrar bulmak için.
Buna rağmen, taşlı kütle ne kadar muazzam da olsa, az bir duman çoğu kez saklıyor onu, hatta görünüşte yok ediyor, erteliyor.
Değişik saatler değişik dağlar çıkarıyor meydana.
Ama yücelik ortadan kalkmış değil. Orada duruyor. Sen onu soluyorsun.

Bataklıkların üzerinden geçerken olanca güçleriyle şarkı söylemez kuşlar.

Ama korulukta, ne cıvıltıdır o!

Kimileri, yalnızca çekingenliklerinden hayatta kalırlar. Soluğa, kalbin bitmez tükenmez atışına, insanın kendisinde sürmek için direnen her şeye son vermek için gerekli çaba öyle büyük ve karar öyle kesin olurdu ki onu sanki başkası vermiş olurdu: tam da hayat ve onun işleri için ve hayatta en uzun süre kalmak için yapılmış biri. Bu *en sonunda* kişilik değiştirmek, onu ve kendini yıkmak olurdu.

İlk çocuk resimlerinde, karalamaya başladığında, kolları insan şekline dilediğin gibi ilave ediyordun. Kafadan, göğüsten, her yerden çıkan kollar. Yukarıya doğru uzanan kollar, açığa doğru kollar, gerilmen için kollar, rahatlaman için, daha da yayılman için, rastgele yayılman için, nereye varacağı bilinmeden derme çatma kollar, rastlantıya açık kollar.

Oysa sen daha önce görmüştün onları, erkekleri ve kadınları, iki koldan fazlasının hiç gelmediği bu büyük bedenleri. Senin için ne önemi vardı ki bunun böyle olmasının? Sen kolları keyfine göre yerleştiriyordun. Kolları sayacak değildin.

Ve daha da genç iken bu dünyada, dönmek, döndürmek ve tekrarlamaktı zevkin; plan ve araştırma yapmaksızın dönen çizgiler fırlatıyordun, öyle ki içlerinden sürekli yuvarlaklar çıkıyordu: sürdürme yaşı, bundan yerinde istifade ediyordun, yuvarlak içinde, sıkılmadan, yeniden alarak, yeniden alarak, yeniden başlayarak.

Bilmeden güneşsel...

Şempanze de senin gibidir, parmaklarının arasına bir tebeşir konar konmaz büyük insanların karalama dediği olaya kaptırır kendisini. Yarım yamalak yuvarlaklar çizmekten bıkmak bilmez şempanze. Budur yapması, söylemesi gereken, hiç bitmeden, bir kere buldu mu hiç durmadan.

Hangi saf insan şempanzenin erkek veya dişi bir şempanze çizeceğini düşünmüştü acaba?

Kendi kodunu bil ve saklanabilecek olanı sakla. Fazla meraklı kurnazlardan uzak dur.

Dünyanın en eski masallarında saklanacak sırların özel önemine sürekli işaret edilmiştir. Sır vermenin tehlikesi, sen unuttun mu bunu? Asgari bir bilgeliğe sahip çoğu toplumda yeniyetmeler için bir geçiş ayını -zor sınav- vardır. Eğer bağırmamayı becerebiliyorlarsa, zamanı geldiğinde sır saklamasını da bilecekler demektir.

Büyüklerin toplumuna adım atabileceklerdir. Daha önce değil. Hangi budala kendini bile tutamayan birine gidip de sır verir ki?

Patolojik olandan daha engin, yaygın, içsel ne var?

Daha mevcut, kendini sürekli yenileyen ve savunulamaz bedene tohumlar ve hastalıklar ekmek için akın eden başka alan var mı? Ancak zaman geçtikçe, tehdit eden hastalıkların tümü çekinilen buluşma anına gelmediğinden, bazılarındaki (oysa yetenekli kişiler) hastalık hastası ruh hali yavaşça yorgun düşer, gerçek hastalıklardan nasibini almamıştır, oysa hala rahatsızlıklarla doludur...

Ne yapmalı? Sıkıntıları temsil etme ve onlarla oynama ihtiyacı beklemekten sıkıldığı için gözü kapalı başka alanlara yönelir, hastalık hastası insanlar orada da başka türden huzursuz ve endişeli insanlarla grup halinde kendilerine acı çektirme fırsatını bulurlar... kararsızlar için bir tür ilerleme demektir bu.

Kırda, odanın köşesinde bir sıçanın hareket ettiğini görüyorsun. Yoksa rüzgarın kımıldattığı bir paçavra olmasın bu? Ara sıra daha çok sıçan gibi, ara sıra daha çok paçavra gibi. Şimdiye kadar hiç öldürmemiş olan fenalaşır, başdönmesine yakın, beklenmedik, bağlayıcı bir heyecana kapılır, terlemeye başlar. Öldürmeye ilişkin henüz bozulmamış bekaret bir çekim duymuştur, şoka uğramıştır. Bakirelikler ne de çok sorunludur. Kendi türündekiler gibi meraklı ve utanmaz, insana karşı saygısız küçük hayvanı oluşturan küçük kaburgalardan zayıf sütun. Ah! Onun sırtına bir vurulabilse, toprağın hizasında sürdürülen bu sinir bozucu yaşantı da bitmiş olur. İtiraf edilmez olan, sende çok büyük boyutlara ulaşmakta, bir savaştın boyutlarına! Bir sıçan için. Böyle işler kararsızlık. Haydi, harekete geç, bir sıçan öyle fazla güçlü ses çıkaracak değil. Ama sorun devam etmektedir: bir bakirelik aşılmalı mı yoksa saklanmalı mıdır? Karar ver, sıçan beklemez... Sıçan kaçtı bile. Sıçan da acil bir durum ile karşı karşıya kalmıştı, eylem bireyi olarak bu durumun içinden ustalıkla çıktı.

Başkalarındaki yanlış -ve öyle kalan- düşünceleri herkes gözlemlemiştir.

Nasıl oluyor da sahip oldukları tüm kusurlara rağmen onlara yanlış görünmüyor bu düşünceler? Bu endişe veren bir durum olmalı. Neden bu durum aynen insanın kendisi için, senin için de geçerli olmasın ki? Hiçbir itirazın etkili olmadığı Düşünceler. Deney bunu kanıtlar, onları düzeltmeye kalkışmak gereksizdir. Tüm köklerin birlikte gelmesi gerekir.

Karşıdaki ya da çevredeki yanlış düşünceleri ya sen de “edineceksen” ya da benzer türden başkalarını...

Hayır, endişelenme! Kendi hareket zeminini koruduğun sürece onların kötü düşüncelerini alma olasılığı olmayacaktır. Aynı nedenle de onların sahip olabileceği mükemmel düşünceleri -aynı türden...- edinme şansın da pek azdır. O düşünceler senin topraklarında yaşayamazlar. Pekala, eksik olan ana-köklerin yerlerine ne bulmalı? Gübreyi ara sıra yerinden oynatman gerekecektir gene de. Aksi takdirde çürüme, hatta çöküş.

Kaygılar, bu kudurmuş kemirilmeler.

Ah! Bir görebilsen taşıdıkları nesnelerin yerinde onların oynak mekanizmasını, iğrendiren nesne ya da öznelere, sen bunların ötesine geçmeden, sıkıntı veren, rahatsızlık veren.

İnanılmaz nasıl da işlediği! Kaygılar her şeyi aşıyor. Sağlam durumlara saldırılmakta, yerleri değiştirilmekte, yoldan çıkarılmakta, bir anda daraltılmakta, hemen sonrasında genişletilmekte, bir yönde ya da on yönde, ağırlıksız, temelsiz ve buna rağmen tökezleten, her şeyi itiraz haline getiren, tersine çeviren, etrafa saçan, dengeyi kaybettiren, en sağlam ve doğal şekilde durduğu sanılanı da sarsan: saatlerin yaşamı.

Tasanın işkence eden nesneleri yerlerini aldı.

Tekrar özellikli, ancak hiçbir sistemleştirme yada özentisi olmadan. Tam tersine.

Önü alınamaz yüz buruşturmalara, tiklere yakın, nedensiz tekrarlanan, ama içten ve başka türlü hızlı, bir kası ya da bir grup kası sürüklenme gereği olmadan. Özetle kıyaslanamaz.

Kaygı nesnesini tiklerden çok rahatlatmayan -uzuvsuz hareketler, *neredeyse soyut sıkılmalar* bedava jimnastik durumunda, üstmantık ya da mantıksızlık (onlara uygun süreklilik ve budalalıkla). Kıpırdanma sistem içine girdi. İstikrarsızlık -yanıt veremeyeceğin başvurular, karar vermeye çağrılar (istenmeyen).

İstediğin, ama yavaşlatamadığın zaman kesitleri nasıl bir çabuklukla geçiyor, cehennem hızında zihinsel karalamalar.

Eğer bir çözüm bulunabilse, tüm bu sirk sanki büyüyle ortadan kaybolur ve artık gözlemleyebilecek hiçbir şey kalmaz.

Ama sen karar vermeyi kararlaştıramıyorsun.

Ve saatler geçiyor. Günler, geceler.

Onların nesnesi en aşağılık, en zayıf olduğunda, en ayakları yere bastığı zamanda, işte o zaman, daha üst bir heyecana kapılmadan, en az zararları onları izleyebilirsin.

Yoksa, kaygı aşktır ya da yüceliktir, yalnızca aşk ve yücelik görürsün ve onu gözlemleyemezsin. Acı çektiren mekanizmayı gözlemlenme düşüncesi dahi skandal olarak nitelenir. Ve böylece stres salınımdan salınıma seni alıkoyar ve tutar.

Düşünce zincirleri ve zincir bozulmaları, bir işe yaramayan git gel'lerin biktırması, önüne geçilemeyen kaçınma... ve tekrarların, bir araya getirmelerin ya da ayırmaların saçma lüzumsuzluğu, kestirilmez, devam ediyor; bazen bir süre için iyi bir akıcılıkla yeniden “glissando” başlayan normal düşünce düzlükleriyle, küt kesitlerin otomatizmi yerine. Ama henüz son değil.

Çözüm bulunduğunda ya da teslim olununca geliyor son. O zaman her şey kesinkes akıcı hale gelmiş olup düzene giriyor, mekanizma çözülüyor, dağılıyor, gereksiz hareketler son buluyor... ve unutuluyor (ne kadar da hızlı, ilginç!) ve sen artık muhtemel başka kaygılardan önce (çünkü onlar tercihan alışmışlara takılmışlardır) büyük temsillere bel bağlayamazsın. Sadık yıpratma.

Başkalarına görünmeyen bu tikler tarafından yakalanınca, böyle bir yaşam başka bir şeyden oluşmaz.

Yeni verileri yerlerine koymaktaki zorluk. Yerine koymanın güçlüğü: yıllardır orada duran daha öncekiler ve çevresindekiler, alışmışlığın rahatlığı ve kurnazlıklarıyla sıkıca tutunuyorlar.

Bağı çözmenin güçlüğü, tekrar bağlamak güçlüğünden daha zor; heyecanla içiçeliği daha uzun. Ne yapmalı?

İnsana şok etkisi yapan, başdöndüren, telaş içerisinde bırakabilecek bazen başka türden hadiseler.

Şayet rahatsızlık sürüyorsa, düşüncelerin ele geçirilmesi ne kadar düzenli, onu gözlemle. Bu ilginç olgunun incelenmesi için iyi bir kavşakta bulunuyorsun.

Eğer düşündüğünün sende senden başka biri tarafından düşünüldüğünü düşünüyorsan, ya kurtulmuş sayılırsın -buna az, pek az rastlanılır- ya da telaşlanıyorsun; seni gözlemleyenlerden kaynaklanan aşağılayıcı, hain nüfuzdan -büyük karışıklıkların seni tehdit ettiği dönem- kurtaramıyorsun kendini.

Onların şüphelenmesine fırsat verme. Biliyorsun nasıl harekete geçebileceklerini, önlem alabileceklerini, hani söylerler ya, hesaplanmış önlemler.

Eğer uyumayı başarabiliyorsan, gerçeği görmekten, onun mevcudiyetinden artık bıkmışsın, dayanamıyorsun demektir.

Bu ölçülü -ölçülü ama gözalıcı- şey bitti. Her şey batıyor, sen kaçmayı başarıyorsun, bunu durduruyorsun ve her şey duruyor, tedirgin etmeyen bir kayıtsızlık içinde akıyor.

Gerçekten de, ertesi gün bir önceki akşamın hemen hemen aynı aptallıklarıyla uyanıyorsun. Oysa parçaları, yapıları ya da artıkları, gerçeğe bürünmüş tüm bu yanılsamaları birarada tutmak seni korkunç yoruyordu. *Az çok* aynı halleriyle sen şimdi tekrar alıyorsun bunları ve önüne çıkacak olana karşı koymak için bunları tekrar bulmaktan da kızgın değilsin.

Aslında senin her akşam istediğin uzaklaşmak değil mi yalnızca, kendisini göstermeye devam eden ve insanı tatmin etmeyen tekdüzelikten suda ilerlercesine uzaklaşmak? Arzun bu olmalı. Uyku, sonuçta, hayal kırıklıklarının en daimi olanı.

Bir kurbağa kalbi. Görmek gerekir kalbi, bedenden koparılmış, camdan bir tüpün içinde uygun bir sıvı ile birlikte duruyor, çarpmaya devam ediyor, günler boyunca hatta daha da fazla. Koparıldığı göğüstekinden daha etkileyici, kalbi görmek gerekir, her şeyden kopmuş, ama hala ayakta, körlemesine ve boşu boşuna kendi işinde, dikkati dağılmamış, tek bir defa sekmeden, tek bir defa tereddüt etmeden yerine getiriyor atma eserini; atıyor, atıyor bundan böyle hiç kimse için, düzenli bir gelgitin yaratıcısı, doğada mütevazı bir kurbağagilin içindeyken ve organizmanın atar damarları ve damarlarıyla birleştiğindeki gibi (yaklaşık her saniye kandan, alyuvar ve akyuvarlarından, vs. bir sel pompalarken). Henüz embryonda, yumurtada yola koyulmuştur o, yola koyuyordu, dolaşımın kaynağı.

Onun gibi inatçı olmak gerekirdi bu kadar çok küçük göl ve su birikintisinde her yerde kurbağaları zıplatmayı başarmak için; kurbağaların canı ister çeksin ister çekmesin, ayak sürtenlerini de ötekilerini de zıplatmayı başarmak için. Hepsi yorulmaz antrenör tarafından öne *itilmiş*, sürüklenmiş, ileriye doğru gitmeye mahkum edilmiş, ister istemez geleceğe -yaşamın sırrı- mahkum edilmiş.

N. bir yolculuk sırasında New York'a iniveriyor.

Bu rüyada oluyor, ama N. bunu bilmiyor.

Tek başına, tırmanmakla meşgul.

Yöneldiği yer bir otel, bir dağın tepesinde görkemli bir saray. New York'ta bir dağ! N. aslında biliyor burda dağ olmadığını! Ama çelişkiyi hissetmiyor. İnanılmaz derecede eğimli bir yol götürüyor oraya, öyle eğimli ki ara sıra insana neredeyse tam dik bir kaya yamacı izlenimi veriyor.

Tırmanışa dönüşen çıkış, N. bundan rahatsızlık duymasa da.

Ve işte varıştan biraz önce, yakalandı.

Anne! Anne burada!

Anneyi bayağı da unutmuştu. Annesi onu buldu...

Birden tam dönemeçte çıkageldi, neredeyse üstünde, kudurmuş gibi, tüm bir yaşam boyunca birikmiş sayısız öfke ve iğrenmeden oluşan bir öfkeyle kudurmuş. Anne ona bakıyor, onu hareketsiz kılıyor, çünkü o hazırlıksız yakalandı ve şaşkın. Bu şeytanca öfke onu alıkoyuyor, kurtulmasını önlüyor, öyle aç bir bir öfke ki, suratından ve solgun derideki küçücük soluk gri gözlerden çıkan - annesini hiç böyle bu denli kin dolu görmemiş olsa bile, anlaşılan bu o, tüm bir yaşam boyunca kendisini gösterebilmiş olduğundan daha hakiki, daha eşsiz.

Birden son kerteye varan bu tutkuda; içinde bunca yıldan sonra kendini tutmak zorunda olmamanın çılğın sevinci var; kin nesnesinin, savunmasız gırtlığın karşısına varmış.

Neden savunmasız? Hakikaten neden?

N. tam zamanında uyanıyor, şaşkınlık içinde kalıyor. Bununla birlikte düşünmeye başlıyor.

Rüya nereden kaynaklanıyor olabilir? Birbirimizi tanımaz olmuştuk.

Tekrar uyuyor. Ve yeniden başlıyor, hem de yine New York’da ve yeniden Anne, kendisine uğursuzluk getirdiği besbelli bu şehirde buluyor onu. “İşte orada” diye bağıyor biraz geride kenarda kalmış babaya.

Yaklaşıyor, kinle; “avı” karşısında artan kin onun yüzünü değiştiriyor ve onu ruhen öne itiyor, oysa hareketsiz görünüyor; ve şimdiden onu yakaladı, eğilmiş, öfkesinin inanılmaz artmış voltajı altında yüzü buruşmuş, onu vuracak, ona son darbeyi vuracak... ki, o uyanıyor.

Yetti! Odasındaki lambayı açık bırakacak. Şaşırtıcı, bu rüya.

Çocukluk dönemi hariç, o da çok az kere, hiçbir zaman onlarla yolculuk etmedi. Bayağı uzun bir zamandır birbirlerini görmediler. Birbirlerine söyleyecek hiçbir şeyleri yoktu. Hiçbir zaman da olmadı. Esasen annenin de babanın da öleli kırk ya da elli yıl oldu ve onun hiç gitmediği bir ülkede yaşıyorlardı. Onları düşündüğü de doğrusunu isterseniz hiç vaki değildi. Yaşadığı yerde, onları hatırlayabilecek hiçbir şey yok.

.... iyice düşününce, *son olarak bir olay oldu*, eğer yaşasalardı ve kendi yaşamını da bilselerdi onları sarsabilecek bir olay oldu, bir tür başarı, onların gözünde elbette hakedilmemiş bir başarı, buna sinirlenirlerdi, bunu kepezilik olarak nitelerlerdi (Ya evet... bu “terfi” meselesi!).

Kendilerine o kadar çok kaygı ve utanç veren, işe yaramaz, tembel birine mi “başarılı olmak”(!!) düşecekti. Zirveye ulaşmamalıydı. Bu olamazdı. Anne -çünkü özellikle oydu- *ANNE ölümler arasından uyanmıştı* son anda *yolunu kesmek için*.

... geri çağrılmıştı.

Görülmemiştir hiç hayvanlar aleminde eller, o sevgi ve yumuşaklık araçları, her şeyden daha iyi okşayan.

Böyle olduğu içindir, ona (ele) izin veren hayvanlar artık eskisi gibi olamaz, tabii maceracı yaşama zamanında dönebilen aslan sülalesinden hayvanlar hariç.

Başka hayvanlar bu şefkat karşısında paçavraya dönerler. Bir kere alışınca artık vazgeçemezler. Okşamasız yaşamak onlar için dayanılmaz olmuştur. Yeri doldurulamayan el.

Böylelikle, bu özel okşama olanağı ile (oysa maymunun, kunduzun ve başka kemirgenlerin elleri sert, nasırlı, nahoş ya da alakasızdır) saldırgan, sabırsız ve hesapçı varlık insanın yumuşaklık ve sevgiye vazgeçilmez bir yönelimi vardır... Eğer çocuklara izin verilse onlar kurtları, panterleri okşarlardı. Başka eğilimleriyle pek bağdaşmayan bu özellik insanların iyi hatta bazen çok iyi niyetlere rağmen neden genelde dağınık olduklarına -halklar olduğu kadar bireyler de- ve kendilerine uzun süre güvenilemeyecek istikrarsız kimseler olduklarına işaret ediyor olmalı.

Elde, kalptekinden daha fazla şefkat, kalpte de davranıştan daha fazla şefkat bulunur.

İnsanı didikleyici, araştırmacı, zanaatkar, işçi, boğazkesen... ve oyuncu kılan el, onu aynı zamanda böylesine tutarsız... ve müthiş değişken yapmıştır her şeyden önce.

O zaman... gerçekten her şeyin temelindeyse el, ona dönmek gerekir, onu ayrı işlemek, ama jimnastiksiz ve “Mudras”sız. Onun gereğinden çok beyni yıkanmış ve yararlıya yöneltmiştir.

“Ona ait” hareketleri bul. Onun arzuladığı ve seni yeniden biçimleyecek hareketleri. Elin dansı. Şu andaki ve uzaktaki etkilerini gözlemler. Bu çok önemlidir, özellikle hiç elleriyle hareket etmeyen bir insan olmuşsan. Sende eksik olan buydu, boşu boşuna dışarıda aradıkların, incelemelerde ve derlemelerde aradıkların değil. Tanımsızca ele *dön*.

Yeryüzünde bilinen sayısız müzik aleti bulunmaktadır.

Hiçbir dönemde, en karanlık dönemler dahil, müzik aletleri içerisinde tek bir tanesinin bile berbat bir sesi olduğu söylenemez. İnsanların yaşamı çok ilkel, zor, çok zor olabilirdi. Bazı toplumlarda basit bir hırsızlık olayından dolayı el kesilir: ekmeği çalanın eli kesilir... yargılama sonrasında hemen oracıkta. Bununla birlikte, hırsız da, ekmeği çalınan da, tanık da, yargıç da, hepsi uyumlu çalgıların müziğini dinlemekten keyif alırlar. Başka müzik istemezler. İnsanı cezbeden sesler talep ederler.

“Beş nota yeter ruhu bedenden ayırmak için” denir bir müzik için. Bir Arap bilge bir melodiden böyle bahsetmekteydi, şüphesiz ilkel bir melodi, belki de bir çoban kavalından kırdan duyulmuş.

Yeryüzündeki herhangi bir kırdan hakikaten hangi *çalgı* ile başlanıyorsa, ister bir taş olsun, ister bir levha ya da titreşimli bir cam parçası, ya da bir tahtaya sabitleştirilmiş hayvan derisinden bir tel, ya da içi oyuk saptan bir çubuk, çalgının *uyumlu* olması gerekir; ve bu çalgıdan yalnızca tek bir ses bile çıksa, çalgı bu sesin uyumlu çıkacağı şekilde yapılmıştır.

Güzel, iyi gelen, mekanı oturabilir kılan bir ses.

Neden? Neden dinlemesi dehşet verecek çalgılar değil?

Sesin kendisi muhtemelen model olmuştur. Basit titreşimli bir telden çıkan ses bilge bir dengeyle yayılır etrafa ve uzar gider. Ses armoniklerle devam eder, doğal bir besteye dönüşür ve giderek mekanı işgal eder. İlk köprüdür havada, en inceliklisi, hiç kimse tarafından görülmeden ve içtenlikle kurulan.

İyi davranış dersi. Tehlike olmaksızın izlenecek nadir eğilimlerden birini, titreşimli bir tel, bir müzik borusu veriyordu.

İnsanın da kendi içinde titreyebilen bir teli bulunmaktaydı, hatta çifte teli.

İnsan bunu daha ziyade konuşmak için kullanıyor; ya da çocukken bağırmak için. Terbiye edilmiş sesi ise şarkı için yüklü duyguya dönüşme eğilimi gösterir.

Kuşlar çoğunlukla ses çıkarma yeteneklerini aşırıya kaçmadan kullanırlar, kısa süren çağrı ya da kısa kurtuluş, hemen hazır oldukları kaçış için.

İşaretler, ısrarlı olmadan. Bozkırda ya da düzlükte savrulan işaretler. Gökyüzünde küçük bir yer için işaretler.

Yırtıcı kuşlar genelde müziğe fazla takılıp kalmazlar.

İnsan ise, kendinden emin, birazdan yuvarlakmışta, yayılmışta, süslüde, hesaplıda (ve yağcılıkta eşi yoktur onun), kendine keyif vermek için rahatça yerleşiyor. Konser salonlarında uzam kaybolmuş, seslerin gücü arttırılmış, “uygar” şehirlilerin orkestrası tınıyor, müzik aletlerinin belagatı kolluyor onu.

Müzik uzun zamandan beri şiire yakın.

Sazdan yapılmış bir flüt yetiyordu. Nefes ona yaklaşıp içinden geçince özlem çıkar ondan. “Onun” özlemi, insanın kendinin olduğunu hemen tanıdığı -..daha zarif olmasına rağmen- ve buna hayran oluyordu, çoban da olsa, aylak da olsa, prenses de olsa. Uzun kuruyordu onu ve o uzayı veriyordu.

Bazı eleştirmenler bir kitapta en fazla rastlanan sözcükleri inceliyorlar ve bunları sayıyorlar!

Gidin bunun yerine yazarın kullanmaktan sakındığı sözcükleri arayın, yazarın hemen yakınına kadar geldiği sözcükleri, ya da kararlı biçimde uzaklaştığı, kendisine yabancı sözcükleri, ya da utandığı, başkaları utanmazken.

Patavatsız uygarlıklar sofraya getirilen yemekler gibi duygularını ortaya döktüler. Diğer uygarlıklarda, bu ve birçok yönden ihtiyatlılık nasıl da rahatlatıyor!

Onlar bundan ders çıkartacaklar mı?

Büyük maymunlar içinde çocukluktan beri eğitilmiş, sessiz ama tekrarlanabilir belirtmeye alıştırılmış, tekrarlamaya eğitilmiş, klavyelerdeki ya da duvardaki işaretleri tanımayı öğrenmiş bazılarına bu işaretlerden bir kısmı öğretildikten sonra, onlar *kendiliklerinden* işaret kuruyorlar. Genç bir şempanze, *iki kuş* ve *su işaretiyle* gördüğü bir ördeği kendiliğinden belirtecektir. O da işaret yapmayı bilir!

En iyi eğitilmiş genç şempanzeler şimdiye kadar adlandırma ve akılda tutma oyununa günde yarım saatten fazla kendilerini vermemiştir.

Onların sözlüklere bakarak kafa yordukları daha pek görülmemiştir -onların da kullanabilecekleri sözlükler olacaktır- profesör ve ders yöneticisi şempanzeler de olacaktır. Onlar da insan profesörler gibi aynı özgüvene sahip olacaklar mı?

Yalnızca kendi arasında bir şekilde anlaşılacak için diller oluşturulmuştur. Ve sonsuz sayıda lehçe.

Kabile dilleri, karşı-diller, muhalefet dilleri. *Dile karşı yerel ağız.*

Dili daha az güzel kılmak, daha “ahbap” kılmak, daha ayakları yere basıyor kılmak.

Bir köyün adı: Grassheide’di. İsmi “*Gesha*” diye telaffuz etmek, “*Gesha*’lıyız” demek köyde oturanların zevkiydi. Çok vurgulu, ezilmiş, talep dolu bir *ha*, yoksul, aşağılanmış kaderini belirtmek için. Nüans; ama dikkatli kulaklar için ne de anlamlı!

Bu telaffuz şeklini değiştiremezler onlara; dile koydukları, bu yoksul, çamurlu, hüznü, gübre kokan zavallı köyün dile koyduğu bir vergi gibiydi bu.

Biçimi bozulmuş, kalınlaşmış telaffuz ile, *kendi damgalarını* vuruyorlardı küstahça, saygısızca, patavatsızca, varlıklara ve yerlere ve şeylere. Tıpkı Hintli gibi, sanskritçeyle, meditasyonun, dinin, yüceliğin, ölçsüzlüğü, gururun, dinginliğin damgasını varan bittin Vishnu’ya adlandırılacak her şeye.

Diller oluşur, kopar. Tehlikede, fazla güzel diller. İnsanlar anlamsızlığa, içli dışlılığa, kolaylığa da ihtiyaç duyarlar.

Bayağı olan gerçeğe daha iyi uyum sağlayan her yerde yerel ağızlar; daha fazla barok, özgünlük, taşralılık için.

Yavaş ve sağır, *dillerin savaşı*. Şimdilerde bu savaş başka türlü tekrarlanıyor.

Çok sayıda yoksul insan grubunun var olduğu bilinir; ama yoksul dil bilinmez. Hepsinin binlerce sözcüğü vardır. Beklenmeyen inceliklerle diller sözcük doludur. Büyük *mülk*; oysa üstü başı dökülen, kötü koşullarda barınan aynı halk bazen ender sayıda ve düşük nitelikli gereçlere sahiptir ve başkasını aramaz.

Titiz araştırma etkisi: sözlük. Merakı bitmek bilmeyen insan toplumunun çok biçimli sakin yanıtı. Yerleşik, eşit ve memur. Sözlük insan toplumunun işaretidir.

Savaşlar oldu; ve her yerde ve çok kez de yıkımlar. Ama sözlük hep kalınlaşıyor. İnsanı ilgilendirmeyi bırakmıyor. İnsan hepsini topluyor -Stok büyüyor, ansiklopedi de.

Yanlış fikirlere ihtiyaç vardır; çok büyük yanlış fikir enerji üretir ve bu haliyle işe yarar.

Gerçek olan ile hayal arasındaki fark ne kadar büyük ise o kadar çok ateşli kılar ve ateş gerektirir, yanlış fikir de o kadar çok beklenir.

Fikir, öğreti, ütöpik olduğu ölçüde (ama yanlış, uygulanamaz ya da efsanevi olmasa ne kadar uygun, mükemmel, tatmin edici ve hayırlı olurdu), hamle yapmaya zorlar... Müritler akın akın geleceklerdir, ısınmış, sıcak ve zihinlerini, bağımsızlıklarını ve varlıklarını feda edeceklerdir onun uğruna.

Her dönemin kendi ezici inancı vardır, geniş zihin hareketi, birçok zihinden oluşan.

Uzundur çoğu için, umut vaadeden yenilenmeyi taşıyan başka bir dalganın beklentisiyle geçen zaman.

Beklenen dalga nihayet gelir ve devir yeniden başlar.

Bir fikir dışarıdan sana erişince, doğuşundaki şöhret her ne olursa olsun, şu soruyu sor kendine: fikrin altındaki beden nedir, kim yaşamıştır bunun altında?

Neyle dolduracaktır beni?

Beni nelerden yoksun kılacaktır?

Bununla birlikte yaşamın boyunca, güvensizliğinden güvensizlik duyarak kendi tıkanıklarını tanımayı da öğren.

Silinmeye geri dönüş
belirsizliğe

Artık hedef yok
adlandırma yok

Hareket etmeksizin
seçmeksizin
saniyelere tekrar dönmek
gürültüsüz çağılayan
batan adacıklar
sıkışık kalabalık
ayrı duran çevredekilerin kalabalığında

Saniyeler içinde yaşamak, başka dünya
kendine
kalbe
soluğa öylesine yakın

Sürekli durmayan sürekli olmayan
yokoluşa doğru aynı hız

Gelip geçen kadınlar
düzenli olarak geçilen
düzenli olarak değiştirilen
geri dönmeden geçmişler
birleştirmeden geçen
Yalın
Arı
Tek tek yaşamı tüketiyorlar
geçerek...

HENRI MICHAUX

Açı Direkleri*

Açı Direkleri bir başucu kitabı, aforizmalardan oluşmakta. Michaux'un herhangi bir kalıba sokulmasının güçlüğü de dikkate alındığında, aforizma tanımını kullanmak doğrusu pek yeterli olmayabilir. Kitapta anlatılar da yeralmakta (örneğin düş anlatısı). Ayrıca aforizma türünün "kendi üstüne kapalılığı" ya da "bütünlüğü" yok. Bazı bölümleri için "düşünceler", "notlar" da denilebilir. *Açı Direkleri* bir "ahlak" kitabına yaklaşıyor yer yer. Dostu Cioran'ın ve bazı kendi yapıtlarının tersine, "ahlakı" yaşamdan yana.

Henri Michaux ile karşılaşma öyle sıradan bir karşılaşma değil. Aldanmayalım. Onu tanıyoruz ama görmezlikten gelmeyi yeğliyoruz. O bizi tanıyor, ışığa çıkarıyor. Michaux ile birlikte uzak içsellüğimizin yolunu keşfediyoruz, iç kıvrımlarda yaşamayı öğreniyoruz.

3000000L

ISBN 975-570-135-4

9 789755 701356

*SEL YAYINCILIK